

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévé e. 4 frt félévére 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeket, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Az egyensúly.

A társadalmi egyensúly fentartásán sokat tanulmányoztak államférfiak; izzadtak a közigazgatás emberei, gondolkoztak tudósok, és sok szenvedés után ezt igyekeztek megszerezni a nemzetek. Van egy könyv, mely éppen ezen egyensúly tankönyve, s melynek rettenetes neve a „Syllabus.“

A kimagasló állás, mely szent Péter utódjainak jutott osztályrészül, — egyszersmint magasabb és terjedtebb körrel ajándékozta meg őket.

Tekintetünk az egész világon nyugszik — nincsenek részletes hajlamok által az emberiség közös érdekétől elszigetelve. Érintkezésben állanak a különböző világreszek gyermekeivel; feléjük hajlik a legbensőbb bizsélet és viszont ellenük fordul a legnagyobb gyűlölködés is; de nemcsak a százados tapasztalat, hanem, egy fensőbb erő is kíséri lépteiket és igazgatója gondolataikat. Szerintük pedig — az állami bajok symptomái éppen azon tételek, melyeket a syllabus foglalt egybe.

Téves nézet volt mindig a forradalmak genésise; mert a társadalmi tényezők törugója nem a fegyver; a fegyver csak akkor magaslik, ha a karok emelik; ezeket pedig az akarat indítja — végre az akaratra elveivel az ész és meggyőződés gyakorol befolyást. A rázkódtatások forrásai vagy visszaélések a főnhatóság részéről, vagy az alattvalók közt elhintett eszmék. A durva erőszak gyakran nem akarja kiválságait az igazság és az ész kezeibe letenni és így erőszakos eljárást von maga után. Valamint többek szerint az angol és francia forradalom közt legalább külsőségekre nézve nagy egyöntetűség állapítható meg; ép úgy bizton el lehet mondani, hogy a forradalmak között benső párhuzam is vonható; egy azoknak története, bár hely és időre különböznek. Az emberek e földön és fájdalom sokszor e földért élnek. Birtokkérdésekre lehet sok lázongást visszavezetni, — lappangó communismus tette tönkre gyakran évtizedek műveit. Neheztelt, hogy többre bírt és azt is elvesztette a mivel birt. — A for-

radalmak előjátéka, mindig az erkölcsi kötelekek lazuultsága — a hit tételeinek látszólag okadatolt elhanyagolása volt

Mikor jótékony aktivitásban a papság gátoltatik és azon fogalmak vannak szélnek eresztve, melyek a vallásközönyt szentesítik; mikor annyira igyekezünk magunkkal elhiteni, hogy szerencsétlenek vagyunk, akkor közelednek a zavargásnak vésszes napjai. Különös, hogy ily eszmék terjesztésében jelentékeny szerepet játszottak a titkos társulatok. Közös és világos elv sokszor hiányzik náluk. — de egyetértenek azon szándékban, hogy lerontsák a meglevőt anélkül, hogy helyébe újat és jobbat állítanának.

Azt szokták mondani hogy e társulatok a jótékonyaság intézetei. Hol vannak árvaházak, növeldek és egyéb az állam javát előmozdító intézetek, melyeket nem confiscáltak, hanem építettek? A titkos társulatok a bosszu emberei és nagyobb részt az elégületlenek centralisatiója. A rochellei felkelés alkalmából így ír róluk egy avatott egyeniség: „A titkos társulatok összeesküvések mihelyei. Eredetök régi, de 1815 óta — hogy úgy mondjuk folytonosokká lettek. E felekezetek mind egyetértettek, intézményük céljára nézve, mely nem vala egyéb, mint a népek szövetségét hozni létre a jogszerű és törvényes tekintély ellen, és fegyveres kézzel vivni ki a szabadságot, — hogy a trón és az oltárok romjai fölé ültessék azt. Röpiratok, értekezések, kérvények, feliratok, könyomatok, aláírasok, újra nyomott rosz könyveknek csekély áron, vagy ingyen még a kunyhóban is elhintett példányai, a lázító felhívásoktól a pohárköszöntésekig minden közreműködhetett többé vagy kevésbbé azon cél elérésére. Találtak ki egymásközött könnyű érintkezési módokat szervezték a forradalmi szellemet és rendtelenséget.“ A mult század vége felé is már nagyszámmal jelentkeztek. Elvük volt: megvetni a trónokat és koronákat többre becslálni az erény jelvényeit, a birtokot jogtalanságnak tartani, szerintük az ész egyedüli törvénykönyve az az embernek. — a cél szentesíti az eszközöket stb.

Hosszu volna leírni, mind leírták azokat az események — mert mint a történelem kimutatta fejlődési idejük és általuk az egész század nagy előkészület volt a forradalomra.

Nem utkolhatni el, hogy míg ez a társulatok fent állanak, a társadalmi élet egyensúlya veszélyeztetve van.

És nem mondjuk ezt egyedül privát nézetre támaszkodva; nem áll meg tételünk a gyanúsítás vagy conjectura határinál; — hanem mint határozott állítás jelen meg, az első tekintély képviselőinek, a pápáknak ajkain.

130 éve már annak hogy a pápák ismételen és mindig intenzívebben a titkos társulatokra fölhívták az emberek millióinak figyelmét. Megnyitotta a sort XII. Kelemen „In eminenti” című constitutiójában 1738-ban, követte XIV-ik Benedek 1751-ben, azután VII. Pius 1821-ben, XII. Leo 1825-ben, VIII. Pius 1829-ben, XVI. Gergely 1832-ben, IX. Pius többszörösen 1846, 1849, 1854, 1864 és 1865-ben.

Talán egy dologról sem szóltak a pápák oly gyakran és mindannyiszor oly teljes határozottsággal.

Nemcsak kihírdetik, hanem büntetik is e társulatokat; az egész emberiség átka sujtaná őket, ha nem borítja titok tényeiket.

Azon legyünk, hogy minél hamarabb bekövetkezzenek a kijózanodás arany napjai ne akarjunk oly emberszeretők lenni mint Voltaire volt, ki fájdalommal mondá: „Amit csak látok minden egy forradalom magvait hinti melynek látásában azonban, talán én már nem fogok gyönyörködhetni.”

S. A.

A magyar szentek és társadalmi működésük.

— Folyt. és vége —

Nevezetes szereplő ez a Gellért honi kronikáinkban. Emléke elévülhetlen — méltó azért vele bővebben foglalkoznunk. Gellért, mint ájtatos zarándok a szt. földre szándékozván menni, ellenkező szél által a magyar tenger partjaihoz sodortatik, honnan Maurus pécsi püspökhöz kalauzoltatva, ezzel Székes-Fehérvárra utazik „hol István király jelenlétében a *napfénybe öltözött asszony* jelige alapján Nagyboldogasszony napján Konrád fehérvári prépost tolmácsolása mellett oly hatásos beszédet tartta, hogy a király magához fogadva Imre fia mesterévé tette.* Ugy látszik — (mint életrajzából is kitűnik) — hogy a tudomány, iskola és nevelés ügye szt. István alatt azonos vala Gellért személyével, azért róla tüzetesebben is ígérkezem megemlékezni — mi közben a tanítás és nevelés menete, alakja s anyagáról, úgy üggyársairól is szó lesz.

„Gellért István által csanádi püspökké tételve: István és Anzelm (pécsvárad), Konrád és Albert (zalai), Krató és Tasziló (beéli), Fülöp, Henrik, Lénárd és Konczius (pannonhalmi) barátokkal Csanádról, mint nap a mindenség felett oly érezhető hatást gyakorolt a magyar egyházi nevelés és oktatás ügyére. E mellett bizonyítanak azon adatok, melyek e tekintetben életrajzában fel-

lelhetők. Gellért miután Imre herceget az összes grammatikai tudományokba beavatta s látta, hogy Imre herceg gyarapszik az erényben és az emberi nem ellenségét Krisztus segítségével legyőzi, a nép zaját kerülve: 7 évig remetei életre adja magát, mialatt könyveket szerkeszt vala, melyeket tulajdon kézzel ír vala.”

De ily lumennek nem vala szabad tovább a véka alatt maradni. Hogy hazánkra ülvösen lövellje szét sugarait a nyilvános tevékenység terére kelle lépnie. És a magányból való e kihívását épen maga szt. István eszközlé, ki hozzá menvén úgy szólítá meg: „megháboritálak Isten embere! az időnek alkalmatossága miatt rég szándékomban volt, hogy a tizenkét püspökséget, melyeket országomban felállítani szándékomban vala, püspökökkel betöltsém; azonban ez eddig inkább mások akaróján mult, kiknek vezérök a sátán vala. De most vedd fel a püspökséget, mely az én ítéletem szerint téged illet.”

— E püspökség alatt értendő a Marosmegyében levő marosvári, mely megvált Szt. István Ohtom, vagy Aktum pogányvezér legyőzőjétől a maig is existáló Csanádi nemzetség őseről Csanád vitézről nevezé el.

„Gellért a király hívására a püspökséget elfogadva: megkezdi püsp. tevékenységét. Alig ér székhelyére „azonnal harmincz ifju járul hozzá, kiket is befogadván Valther mester keze alá adá őket, hogy oktassa őket a grammatika és zene tudományban, kik is rövid idő alatt ezen tudományokban nem csekély előmenetelt tőnek, mit látván a nemesek és országnagvok, fiaikat az említett Valtherhez adják vala, hogy tisztességes tudományok gyümölcséhez jussanak, kiket — mint a kronika mondja — a püspök a legnagyobb szorgalommal nevel vala, mint-hogy nem idegenek, hanem hazafiak valának.” Midőn pedig a tanulók az olvasás és éneken tudósok valának, papságra szenteltettek és kanonokok lettek. De említett 30 ifjun kívül többen is vándorolnak hozzá — nem is számítva a nagy számú németeket, cseheket, lengveleket, francziákat stb., — úgy hogy Valther mester panaszkodni kezdi: „nem vagyok felelegendő a sokasságot mind a két hivatalban — t. i. az éneklésben és olvasásban oktatni. Küldj el és hozass” mestert — akár éneklőt, akár olvasót.” Ezt a püspök meghallgatva: csakhamar Székesfehérvárról egy almeister — Henrik nevű német jő, ki az olvasásra oktatta a növendékeket.” Így intézte Gellért az oktatás ügyét, miből következők tűnnek ki:

1. Szt. István idejében is honunkban a papok a püspöki székhelyeken vagy monostorokban képeztettek.

2. A tantárgyak főbbjei az olvasás és ének valának nagyon természetesen az olvasás tágabb értelemben s a theologiai tudományok megismerését is magában foglalta, mert a csupán olvasni tudás nem lehetett elegendő qualificáció a papságra, szükség vala az olvasással szerzett elméleti tudományos képzettségre is.

3. Kiténik az is, hogy Gellértnek nagy gondja vala nem idegen, hanem hazafi papok képzésére, mert mint fent közöltt idézet mondja: „a magyar ifjakat neveli vala legnagyobb szorgalommal, minthogy nem idegenek, hanem hazafiak valának.”

Ezek — hiszem — eléggé mutatják Gellértnek mint szentnek üdvöstevékenységét a magyar művelődés és társadalom fejlesztésére. — Ambár nem tartozik ide, de mellékesen állithatni azt is, hogy a marosvári — más-

ként csanádi püspökség lett volna első, melyet István király a kijelölt 12 püspökség közül legelőször rendszeresen betöltött. Legalább ez tűnik ki a szt. királynak Gellértet püspökségre hívó e szavaiból: „rég szándékomban volt, hogy a 12 püspökséget, melyeket országomban elvégeztem vala — püspökökkel betöltsem: azonban az eddig inkább mások akaratján mult, kiknek vezérök a sátán vala; de most vedd a püspökséget, mely az én ítéletem szerint téged illet.“

Érintett munkásságban töltötte életet Gellért s boldogította hazánkat, míg a „Vata-féle lázadásban — mint tudjuk — midőn Székesfehérvárról Endre és Levente fogadására Budafelé sietne Pest révénél őt istentelen — Vata és czinkosai — reá és Bistríd, nyitrai — Budi, egri püspökökre rohanva előbb megköveztek azután Kreenfeld — magyarosan — Kelenföld hegyéről a Dunába lökték. Ez lett vége hazánk nagy apostolának Gellértnek 1047-ben.

Gellértnek munkásságában buzgó ügyfelei voltak: Budi egri és Bisztríd nyitrai püspökök is.

Szt. Gellért és társainak üdvös munkásságuk folytatásaul meg kell emlékeznem barát-szenteinkről is.

A zárdák hasznos befolyását hazánk vallásügyi és nevelési viszonyainak emelésére valamint napjainkban, ugy — s még inkább régen — igen üdvösnek tapasztaljuk. Mint kronikáink s régi okleveleink bizonyítják: e zárdák voltak különösen azok, hol a tudomány és nevelés a háboruk zivatáros napjaiban menhelyet találtak. Ezek tagjai közül kerültek ki többnyire legelső főpapjaink is. Pld. szt. Gellért életének XI. fejezetéből tudjuk, hogy a marosvári — később csanádi káptalan tagjai is a pécsváradi, zalai, beéli és pannonhalmi zárdák barátaiból kerültek ki, kik tanították a hozzájuk sereglett magyar és idegen ajku ifjakat. Ismeretes az is, hogy az esztergomi első érsek Sebestyén is pannonhalmi benzécs volt, quem sanctus et apostolicus rex ut virum et sanctitate et scientiis insignem, Monasterio exemptum in luce publica ut luceret omnibus constituit, dum primum Strigoniensis Ecclesiae Archi-episcopum anno Christi millesimo nominavit.“ Ily szerzetes volt Astrik kalocsa nevű püspöke is Pécsváradról; ilyen volt Pannonhalmáról Pécs második püspöke Mór is, ki az alázatosság és szüz tisztaság erényét oly magas fokban gyakorlta, hogy midőn egykor István Imre néval a pannonhalmi zárdát meglátogatná: Imre herczeg fensőbb inspirációtól sugallva Mórt erényei miatt 7 csókkal tünteti ki, míg a többinek egy, három és ötöt adott. — Kik nevezettekén kívül a zárdái életből, akár mint főpapok akár pedig mint közönséges áldozárok hazánk fejlődésére működtek ezek volnának a közlött katalógus szentjei közt:

1. A magyar származású sz. Pál dömés barát tanult Bonban lesz doctor utriusque, később tanítványa Sz. Domokosnak, kinek rendjébe felvettette magát boldog Sádúch s még három lelkes fiatalal meghonosítják Magyarországon a predikátorok rendjét. Győrben és Veszprémben épített fel első zárdáit s rendének is ő lett első provinciális, ki a kunok közti apostolkodásban töltötte élte legtöbb napjait, míg végre 1242-ben ezek közt mártír lesz. E jeles rendnek tagja volt főnemesi családból származott két szentünk Bánfi Buzéd és Csáki Mórítz. Előbbi a negyedik Béla alatti tatárjárásokról kiterjesztett karokkal áll-

lott szembe a vad hordákkal a nehéz időviszonyok között kitartásra bátorítva a népet, de buzgóságának mártíra lett. Halála után esodás eseménykép egyik társa ezt hallá Bánfi szellemétől: „Nonne oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam. Non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam.“ A tudós Csáki Mórítz pedig testi sanyargatások és előbb a házasság később a szerzetesi életben a tisztaság erénye által tündöklék Vác és Győrben, hol meghal 1336-ban.

A barátok közül nagy szolgálatot tett a magyar katholicismus ügyének magyar eredetű Szt. Özséb Paulinus. Ez odahagyva esztergomi díszes kanonoki székét 1048-ban pilisi magányába vonulva remete életet folytat. Élet szentségének híre mindinkább terjedvén, többen csoportosulnak melléje, miközben megérlelődik benne szt. Pál rendjének felállítására. E célból Rómába utazék Aquinói szt. Tamás utasításai nyomán és segítségével szt. Agoston szerzetesi reguláiból egy szabályzatot dolgozik ki, melynek alapján az apostoli szék jóváhagyása mellett szervezte a Pálosok rendje magyar eredetű szerzetét, melynek maga lett első provinciális. Obiit 1270.

A barátok közül figyelmünk megragadó tárgyának kell lennie Kapisztrán Jánosnak, a szomniték véréből eredett e ferences barátnak, kit III. Kalixt pápa küldött népünk segédelmére. Az ő keresztes vitézeinek köszönheti Magyarhon Mahomed feletti győzelmét Nándorfehérvárnál. Neki köszönettel kell adóznia egész nyugat Európának, mert tudjuk, hogy a törökökön nyert minden magyar győzelem egy-egy nagy követ emelt le Nyugot existenciájának és civilizációjának töröktől remegő vállairól. Obiit 1456. Eme győzelem lett történeti oka a Festum Transfigurationis Domini ünnep eredetének. Ez ütközetre-toborzásban Kapisztránnak buzgó ügytársa s Hunyadi Jánosnak kedvence volt pisai boldog Jakab is, cujus fervore moti Strigoniensis et Colocensis Archiepiscopus, Varadiensis et Transylvanicae praesules uno sensu ad Eugenium papam literas dedere, in quibus ingentia Jacobi in rei catholicae per Ungariam propagatione egregiis laudibus commendarunt. Obiit?

A barátokhoz számíthatjuk szt. Zoard András és Benedek (— Trencsén Skalka nevű sziklái közt élt) remetéket is sz. István alatt — ugy a viszontagságos életű királyi remetét Salamon királyunkat is, ki hagyományilag Polae in Istria innotus omnibus, vite finem anno 1077. invenit. Vita ejus habetur in lectionibus propriis Ecclesiae Polensis. Ezek a magyar erkölcsökre annyiban hatottak, mennyiben igazolták a bölcs mondását, hogy minden csak hiúság e földön, ép azért életük int: quae sursum sunt sapite, non quae super terram.

Boldog Antal ferences (ob. 1398.) és Eschandeli Máté csak annyiban érdemelnek említést, mennyiben magyar származásuak; élettevékenységét előbbi Olaszországban — utóbbi Szinában fejtette ki, mint misszionarius, hol mártír lett szt. István alatt. — Ezekhez számíthatjuk még Junther thuringiai gróft is, ki rokon szent Istvánnal. Ez hazánkra arról nevezetes, hogy szt. István király csak-hogy valamiképpen hazánkban tarthassa, irántai rokonszenv és szeretetből építette az igen sok és nevezetes férfi bölcsőjét, Budához közel, a beéli zárdát, de mégis Csehországba távozik, hol 38 évi remetéskedés után obiit 1045-ben.

Mint e rövidletes átnézetből kitünik a szt. barátok és remeték társadalmi műveltségünk fejlesztésére különösen vallás-nevelési irányban, vagy az asketikus életmód példájával nagy befolyással voltak. Egyik Isten Igéjének varázsával hat és hódít, másik szembe szálva a török-tatár hordákkal vitélül védi hazánkat; némelyek mint szt. apostolok a kunok megtérítésében fáradoznak, mások betelepítik a dömések rendjét, míg egy szt. életü kanonok egészen új rendnek, apálosoknak ad lételt. Egyik bölcsen uralkodik és kormányoz, másik az önmegtagadás erényével engedelmeskedik; egyik ártatlan életével szelplőtelenkedik, mint a moocsoktan liliom, másik testét és lelkét hazánk ifjuságának nevelésére fordítja s papokat, kanonokokat stb. képez belőlök stb.

Mind ezek oly mozzanatok, melyek hazánk szellemi jóllétének fejlődésére lehetetlen, hogy ne hatottak legyen.

Azonban nemcsak az eddig nevezett világi és egyházi szt. férfiak diszesszáma, hanem még a gyöngéd nem is befolyt magyar társadalmunknak a pogányságból való üdvös átalakulására. Amle ezek hatásos tevékenységét csak általánosságban említem meg, részint mert már felolvasásom kezdetén közlém a magyar szentek általános katalógusában azok neveit s életirányokat, részint mert csak az Árpád házzal való rokonságuknál nevezetnek magyar szenteknek, élettevékenységöket többnyire külföldön fejtven ki. Értem tehát ezek alatt különösen a nő szenteket, kik kiválóan a zárdái élet, az apáczáskodás jótékony cselekedeteivel lettek híresek. Mint közölve lett, voltak köztök dominikánák, francziskánák, kláriszák stb. És ha a férfi szerzetek kitüntek különösen oktatási és nevelési buzgóságokkal, a nőszervezetek — az apácák ezek közt levő 15 magyar szt. asszony, szűz vagy özvegy: — a keresztény jótékonságnak, valának ápolói, szentven a szegényeken, árvákon, özvegyeken stb, mit e szentek annál nagyobb liberalitással tudtak gyakorolni, mert születésüknél fogva magas rang és méltóság mellett hatalm s anyagi erővel is rendelkeztek. A 15. szt. nő között ugyan is csak egy van, ki fejedelmi származással ne dicsekedhetnék. Így tehát a születési királyi nemes nagylelkűség párosulva a szív érzékeny szeretetével csodákat tett az apáczaí élet szerény és csendes talai között, melyeknek fenséges lakói míg magukat nélkülözések, böjtölésekkel sanyargatták: addig adományaikkal letörölték az oda összesereglett szegények könnyeit, kik a külső és belső háboruk s tatárjárások folytán a kereszténység első századaiban is igen nagy számmal voltak a könyörűtetre szorulva.

De ha hazánkban a művarrás antiquitáit szemléljük, azon tapasztalatra is jutunk, hogy az azokon mutató nagy gondosság, mély vallásosságot eláruló keresztényies finom izlés: csak is az apáczaí zárdák fensőbb ihletségű lakóinak művei. Legalább erre enged következtetni sz. István nejének Gizellának, — ki férje halála után Patáviában apácza lett — eljárása, melyről életrajzában ezt olvassuk: „Gizella Sancti Conjugis sui munificentiam aemulatura, praeter somptuosam Sancto Emeramo aedem, egregiam Wesprimiensis in Urbe Basilicam erexit, eamque omni pro re divina necessario apparatu Regia manu laborato, uberrimisque proventibus dotavit.”

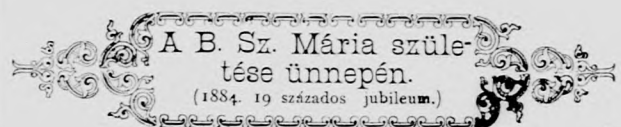
Ennyit röviden és általánosságban a nő szentekről. Feledékenységéből csaknem kihagyám sz. Imre hercegről való megemlékezésemet. De az talán szerencsés esetlegesség lehet, hogy őt éppen itt említem fel, mert a magyar szűz hajadonok és apácák között igen méltán foglal helyvet a szűz hercege, mint azok liliomos völgyénye, kire igen szépen illenek az ölelendűjában leirt visióban édes atyja által egy nagy bűnőshöz, (ki közben járót keresztet) intézett eszavai: menjiam szent Imre sirához, ő legyen közbenjáró; ő az, ki szűzességében Istennek megtetszett, kinek ruhái nincsenek bemocskolva; ez követi a bárányt, bárhová menend, ő azok sorából való, kik az Isten trónja előtt új éneket énekelnek, melyet nem énekelhet, csak az, aki szűz.“ Ez az oka, hogy a magyar nép sz. László király maga is oly kegyelettel viseltettek esz. iránt, hogy a szentek laistromába felvétetni óhajtják — erényeit követik, nevét pedig számos község kölcsönzi örök emlékeztetere a szűznek.

Ezek után szükségesnek látom rövidletben megemlékezni a magyar szentek irodalmáról, hogy egyszers-mint jelen felolvasásom forrásai is ismertek legyenek. E téren tehát először is fel kell említenem a Szent-István-Társulatot, a „Magyar Szentek Legendái“ kiadóját; fel „Magyarországi szent Erzsébet“ íróját, fel a „hungaricae sanctitatis inditia“ mű anyonyusát, fel — Gyalogi János jezsuitát a „Panegiricon Sanctorum regni hungariae“ című szerzőjét, ki a mostani Magyarországon valaha élt szentek kalendáriumát is adja stb. melyek nemcsak részletes megjegyzéseket tárnak élénk, hanem utalnak azokra a forrásokra, melyekből össze lettek állítva. Az írók, kiknek nevei mint a magyar szentek biographiai könyveiben gyakrabban előfordulnak, ezek: Inchtifler, Boland, Ferrarius, Sirius stb. Sőt egyesekre vonatkozólag életrajzok, — vagy adatokra még az őstörténelmi forrásokban is találkozunk. Erdi János és Szabó Károly fordításaiban magyarul is; mint szent Istvánra Hartvik püspöktől, azután a kisebb és nagyobb legendákban. Szent László és Imréről szólanak a róluk irt legendák. Szent András és Benedek hitvallók életét megírta Mór pécsi püspök, stb.

Igy tehát ha az ezekből összeállított művem tartalma tévedésektől hemzsegne: szálljon e bűmöm a forrásokra, mi pedig felolvasásom tökélytelenségét illeti: kérem felelni azt azon körülménynek, hogy benne nem annyira historiai elmefuttatást irtam, mint inkább általános körvonalokat tettem fel, kimutatván, hogy alapos készütség, történetirői avatottság és a források megadását igen könnyítő anyagi jóllét mellett: mily alakban lehetne a magyar szentek társadalmi munkásságáról egy perfect és adatús történelmi tanulmányt írni?!

Kovács Gyárfás.

T Á R C Z A.

Oh mennyi bájjal
Jösz mint a hajjal!

Mint egy királyné kelve szépen,
Mint fény nap és hold,
Ha kék az égbolt,
Ragyogsz kegyelmek fényölében.

Ha vész viharja
Hajónk sodorja
E lét hullámzó tengerében:
Te mint a nap s hold,
S phároszi fénypont,
Vonod szeliden azt a révbe.

Míg czelóm érem,
Te légy vezérem,
Te a szíveknek fényessége!
Te fény nap és hold,
Te tiszta égbolt,
Hü tisztelőid juttasd az égbe.

Hogy ily királyné
Kegygyel felénk jő:
Ezerkilenecszáz éve már ma.
Ha nincs e nap s hold:
Az ember egy holt
Árnyék gyanánt vak éjbe járna.

Azért is üli
Ma rendkívüli
Ünneppel ezt a földkerekség.
Ha majd a nap s hold
Eltűn s az égbolt:
Rá menyben ujnáp fénye essék.

(Latin eredetije után.)

Imets F. Jákó.

Enyhülés.

Te édes enyhülés, mi vagy te énnekem,
Alá csüngő virág elfáradt éltednek?
Virág a sir ölén, sivár pusztá zöld fa,
Vagy bánatos lelkem derengő csillaga?

Az ég lesírt könnyén fakadt szép szívárvány
Szemembe páros köny a fájdalom után?
Talán a csattogány édes fájó dala,
Melyet szívéből vágy s boldogság esala?

Nem! Édes enyhülés, nem az vagy énnekem,
Te multam emlékin borongasz csendesén,
Midőn még jó anyám keblén nyughatám,
Mint csüngő alma ing, hajlong alá a fán.

Ha láttatok ti már égő szeretetet,
Az volt nektek talán legédesb perczetek,
De boldogságtok, az, nem volt oly végtelen
Mert tudjátok e szív csupán csak szerelem.

A *mult* gyermek hitét, a *most* baloldalát,
Te édes enyhülés egy hitbe foglalád,
S miként hajnal derű az éjnek fátyolát
Kibékülő keblem a szent hit szövi át.

S most mint csörgő patak éltem úgy foly-
[dogál.

Habfodrába a sors piros rózsát dobál.
Oh, mert a hit-világ hatol át keblemen
Oltsd, oh szerelmedet szívembe Istenem!

K. J.

Krisztus a Kálvárián.

Munkácsy M. festménye.

A sugáruti műcsarnok a fővárosban e hó elseje óta rendkívüli élvezetet nyújt az oda sereglőknek, a festőművészet egy remeke vonzza oda az embereket. A művész, a műbarát, a laikus, ki nem törődik a művészet és aesthetika szabályaival és elveivel, elragadtatással s bámulattal szemléli a művészet legujabb remekét, melyet Munkácsy M. lángelméje alkotott. A festmény „Krisztus a Kálvárián,” legelőször Párisban volt kiállítva Sedelmayer-nél s onnan jött egyenesen hozzánk.

Munkácsy M. nevét megörökítette már a „Krisztus Pilatus előtt” című remekével, — de ha ez bámulattal töltött el mindenkit, kitörölhetetlen benyomást tett a szemlélőre, s egész Európában a hol csak kiállították egvaránt lelkesedésre ragadott, úgy a művész legujabb mesterműve, mely a műcsarnokban ma kiállítva van, újabb dicsfényvel veszi körül halhatatlan nevét.

„Krisztus a Kálvárián” a keresztény művészet nagy mestereinek legmagasztosabb inspiratói közt foglal el méltó rangot. Lássuk vázlatosan a nagy mester festményét.

A Golgothán jobbra három kereszt áll. A két lator Krisztus megett van. Az egyiknek csak távolról látszik arczéle, a másiknak lomhán lecsügő feje és nehéz teste elülről látható. Krisztus haláltusájában e szavakat mondja: „Istenem! Istenem! miért hagytál el engem.” A művész ezt a mozzanatot ragadta ki a nagy dramából, melyben a Megváltó az emberiségért kiszenvedett. Aikai nyitva vannak, kérő tekintetét az elsötétlett ég felé emeli.

Az Isten-ember, a nagy fájdalom által gyötörve ott függ a keresztfán, de szenvedéseinek közepette megtartja természet fölötti szépségének és fenségének nimbusát. Lehetetlen őt látnunk, hogy fájdalom ne fogja el lelkünket. Lehetetlen föl nem kiáltanunk: Ilyennek kellett lennie, ki az emberiségért a keresztfán vérént ontotta. Ez a Munkácsy Krisztusa. A kereszt lábánál három női és egy férfi alak van. Szűz Mária a legmélvebb, a legnemesb fájdalom kifejezésével arczán, átkarolja Fiának lábait: Mírtha zokog Mária Magdolna pár lépéssel hátrább térdre borulva, arczát kezeibe rejtve sir, vörös haja hullámokban vállaira omlik. A férfialak szent János apostolt ábrázolja, ki halványan, néma fájdalomba merülve áll a Megfeszített lábainál.

Balra tarka népesoport távozik, arczán az izgalom kifejezésével. Mindannyia él és mozog szemünk előtt. Megrázó, velőkió ható jelenet. A távozó hohér vállán a

lajtörja, kezében a kalapács. Typusa a keleti butaságnak, yad kíváncsisággal nézi a szent nők csoportját s a hóhér sivár érzéketlenségével távozik, mint ki nem tett egyebet csak kötelességét teljesítette. Amott egy jeruzsálemi csavargó megáll, hogy a megfeszített Krisztust még egyszer káromolja. Előtte két fényes öltözötű vén farizeus vitakozik. A fiatalabbik megelégedését látszik kifejezni a törvényszék eljárása felett, mely Krisztus keresztrefeszítettét elrendelte s látható megvetéssel szól az ács alázatos Fiáról. Azonban daczára taglejtéseinek, melyekkel saját véleményének súlyt kölcsönözni törekszik, úgy látszik nem győzi meg társát, ki már korához képest közelebb áll a sirhoz s arckifejezésében azon tündös tükröződik vissza, vajjon Pilátus csakugyan igazságos ítéletet mondott e ki, midőn Krisztust sújtotta. Mellette fehér öltözetben egy lovas hasonló gondolatokkal látszik elfoglalva lenni, amint kezét lova sörényén pihentetve visszafordul s egy tekintetet vet a haldokló Krisztus felé. A centurio a katonára részvétlen nyugalomával van ott, ki miút ő kötelességet teljesített, a pillanat reá nézve nem érkezett meg, midőn ő a Kálvárián megfeszítettben a valódi Istent imádni fogja. Elül, a bolygó zsidó út rémült arczaal, mintha az ég bosszúja már üldézné pallosával.

Lapunk kerete szűk, hogy a 30 vagy 40 alakot, melyek a vásznat elfoglalják, egyenkint csak röviden is elősoroljuk; de a mi megragad valamennyiben — az a ki-mondhatatlan igazatosság arcaikon s mozdulataikban. — A tömeg ösztönzerüleg érzi, hogy egy emberfölötti esemény ment éppen e pillanatban végbe. Néhányan igyekeznek küzdeni a félelem ellen, mely győtri őket és azt hirdetik, hogy Krisztus valóban a Sanhedrin szabályai és a birodalom törvényei szerint volt elítélve; a plebejus diadalmas ordításai, ki közelölkben káromolja Krisztust, Nem adnak-e nekik igazat? A nép nincsen-e velök? Miért reszketnének? ... És mégis félnek. Hasztalanul hívják segítségül, alkalmatlankodó lekiismereti mardosások elüzésére, a falmud legbátoritobb czikkeit: semmi szöveg, casuistica nem tudja megnyugtatni lekiismeretüket. Miután nenany perczig közömbösen tolytatták utjokat, hirtelen lopva vissza fordítják fejeiket és mit vesznek észre? Aldozatjukat sugarakba fűrésztve s lábainál a szeretet tanítványt és a szűz anyát, azaz az ifjúságot és a szeplőtlen szépséget; a menydörgés fiat és az asszonyt, kinek lába össze fogja tiporni a kigyó fejét. Ez a visio megzavarja őket és megremíti. A farizeusok sajteni kezdik, hogy új korszak kezdődik, es hogy ezután az erőszak és a gonoszság diadalai csak ideiglenes, mától holnapig tartó diadalok lesznek.

Ez a Munkácsy képeinek nagyszerű fenséges conceptiója, egy mely vallásos érzelem inspiratiójának legszébb, legnagyszerűbb megfestése. A festészetí kivitel egészen méltó a nagyszerű conceptióhoz. — A rajz mesteri, a színezés élénk. E képen minden él, minden mozog; az alakok előttünk megelevenednek, hallani véljük, amint beszélnek: a levegőt senki sem tudja ugy fesseni, oly bámulatos összhangzásba hozni az alakokkal és tárgyakkal mint Munkácsy: az ő levegője él, melyben az alakok, a tárgyak a legkisebb részletekig kidomborodnak, s a színekben, daczára, hogy oly sokféle színt alkalmazott, a legszebb harmonia van; egyetlen sem hat zavarólag.

Ezen mesteri színezés, e hatalmas rajz és a bámulatra ragadó távlat harmonikus összehatása, mely Munkácsy minden alkotásában, de legmagasabb fokon a Krisztus életéből vett két nagy festményben van bámulatosan kifejlődve, oly megelégedést kölcsönöz az ő műveinek, milyennel a legnagyobb művészek közül is csak kevesen dicsekedhetnek.

Legyen végül még, megjegyezve, hogy „Krisztus a Kálvárián” 80 cmetterrel magasabb és 62 cmetterrel szélesebb, mint „Krisztus Pilátus előtt című” festménye.

A ki csak teheti, ne mulassza el megtekinteni e mesterművet. A költségért és uti fáradalomért bőven kárpótolva lesz a nagy, feledhetetlen műélvezetben.

H. H.

Kisebb közlemények.

— **Vidéki levél.** Méltóságos Balásy Lajos urhoz Kászón-Impérben. Székely nemzetünk történetének könyvében alig találhatni egy lapot, melyben Méltóságod őseinek nevei aranybetűkkel bejegyezve ne tündökölnének.

A harcmezőn karddal, a közművelődés terén a jótékonyág magasztos erényével lettek a Balásyak Csikmegyének, — de különösen Kászón-nak „legnagyobb székelyei.”

„Csak sást nemzenek a sasok s nem szülygáya nyulat Nubia párdcuza.” Koszorus költőknek e szavai nagyon is találók és illők Méltóságodra, ki az Istentől nyert kegyelmeket a jótékonyág magasztos erényével kapcsolva össze nagynevű elődeinek méltó utódja kíván lenni.

Miután a jó tett önmagában hordja jutalmát, s így Méltóságod nemes cselekedete is, midőn iskolánk szegény, de jó tanulóinak segélyezésére 20 frt o. é. kegyeskedett adományozni, nem szorul dics-hymnus zengedezésére — mert örök időkre, mint alapítvány hirdetni fogja Méltóságod nemes szívének jótékonyágát.

Fogadjá Méltóságod a Kászón-Kálvábalmi iskolaszéknek leghálásabb köszönetét.

Az iskolaszék 1884 évi aug. 20-án kelt üléséből:

Andrássy Tamás, s. k.
jegyző.

Császár Károly,
lelkész, isk. széki elnök.

— **Vidéki levél.** M-Láposról írják lapunknak: Róm. kath. hitközségünk közelebbiről örömnapot ült — ugyanis: apostoli királyunk ő felségének f. évi május hava 1-én kelt legmagasabb beleegyezésével örökös birtokba vette a kincstár tulajdonát képező és 1830. óta taxa fizetés mellett birt 783 □ öl telken lévő papilakot s a hozzá tartozó 1320 □ ölnyi kertet. — Az átadás, illetőleg az átvétel a szokásos szertartások mellett az egyháztanács jelenlétében megtörténvén, az uradalmi ispán ur, mint a kincstár képviselője, következő szavakkal adta át az épület kulcsait: „Ő felsége a király nevében kívánom, hogy ezen ház lakói a róm. kath. anyaszentegyház szőlőjének fáradhatlan munkásai, a magyar hazának pedig ezentul is hű fiaii legyenek.” Mely ténykedés után hála-érzelmünk nyilvánítása végett Isten fölszentelt templomába vonultunk s buzgó szívvél kértük az örök Mindenható, árássa el felséges királyunkat és családját kegyelmének bőségével; adjon országunknak Salamon bölcses-

ségével bíró tanácsosokat, kik belátva a szerte uralgó hitközönység és vallástalanság veszélyes voltát, minden kedvező alkalommal nyujtsanak segédkező jobbot a közös ellenség tüzes nyilainak visszaverésére. P. S. C.

Irodalom.

— **Irodalmi értesítés.** — **A legszentebb nap** című imakönyvecskének, melyet az esztergomi, kalocsai és több egyházi hatóság oly melegen ajánlott a kath. pap-ság és hívők figyelmébe, s melynek I. kiadása rövid 14 nap alatt teljesen elfogyott, II. kiadása is megjelent és szétküldetett. Azon körülmény, hogy több előre nem látható nyomdai akadály merült fel, s hogy a nagyobb számú kötetés is teljes egy hónapot vett igénybe, kissé hátráltatta a II. kiadás gyors megjelenését, a tisztelt megrendelőket azonban a díszes kiállítás és kötés bizonyára kárpótolni fogja a szíves várakozásért. — A mű tartalma megegyez az I. kiadás tartalmával; itt-ott azonban újabb ímák is fel vannak benne véve, mint pl. az első áldozók imája (267. l.), a mindenszentek letenyéje, könyörgés a mindenszentekhez (374. l.) stb. — Azon körülmény, hogy az első kiadást oly rohamosan kellett expedálni, itt-ott némi nehézséget és tévedést is okozott szerzőnek a megrendelések teljesítésénél; most azonban mindennemű kötésből kellő számú példányok lettek előlegesen beszerzve, hogy így minden megrendelést gyorsan és pontosan lehessen teljesíteni. — A mű ára fűzve 50 kr., egész vászonban 65 kr., aranyfűzéssel 75 kr., díszes kivitelűvel 85 kr., bőrkötésben tokkal 1 frt 20 kr., csinos csontkeresszettel díszes kiállítással 1 frt 40 kr. — Megrendelhető **Kalocsán** a kiadó: Fonyó Pál képezdei tanárnál. Bővebb ismertetés helyett, miután a mű magát legjobban ajánlja egyszerűen közöljük annak tartalmát, amint következik: I. Reggeli és esti ájtatosság. (A szent áldozás napjára.) Reggeli imádság. A boldogságos szűz Máriához. A véd-szenthez és őrangyalhoz. Fohászok a templomba menés-kor. A templomba lépéskor. Esteli imádságok. — II. Misesimádságok. A szent áldozás napjára. 1. Az Oltáriszentségről. 2. Jézus szent Szíve tiszteletére. 3. A boldogságos szűz Mária ünnepeire. 4. Halottas misékre. — III. A nap megszentelése. (Az áldozás előtti és utáni nyolczadra.) A) Elmélkedések. Előkészületi ima. 1. Elmélkedés. 2. Elmélkedés. 3. Elmélkedés. 4. Elmélkedés. 5. Elmélkedés. 6. Elmélkedés. 7. Elmélkedés. — B. Szent-ség-látogatások. Szívbeli hódolat módja. Lelki áldozás. A boldogságos Szűz Máriához. 1. Látogatás. 2. Látogatás. 3. Látogatás. 4. Látogatás. 5. Látogatás. 6. Látogatás. 7. Látogatás. — IV. Gyónási ájtatosságok. I. Ájtatosság. II. Ájtatosság. III. Ájtatosság. Bűcsű ímák. Jubileumi bűcsű imakalmával. — V. Ájtatosságok a szent áldozáshoz. 1. Ájtatosság: az Oltáriszentségről. 2. Ájtatosság: Jézus sz. Szíve tiszteletére. 3. Ájtatosság: sz. József tiszt. kapcs. 4. Ájtatosság: Mária ünnepeire 5. Ájtatosság: Különös szükségben. Első áldozó imája. 6. Ájtatosság: Elmélkedésekkel. 7. Ájtatosság: Urunk ünnepeire. — VI. Különféle ájtatosságok, a szent áldozás napjára és nyolczadára. Szent-ségimádás. Almélkodás és szeretet. Lelki áldozás. Az Oltáriszentség látogatása és imádása. Elmélkedés az Oltáriszentség előtt. Jézus imádása az Oltáriszentségben.

Hat könyörgés Jézushoz. Ima szent beszéd előtt. Ima szent beszéd után. Hit, remény, szeretet indulata. A kereszttségben tett fogadás megújítása. Munka előtti imádság. Fohász munka közben. Munka utáni imádság. Letenve az Oltáriszentségről. Letenve Jézus szentséges nevével. Letenve Jézus szent Szívéről. Felajánlási ima. Szent Margit imája. Letenve, Jézus szenvedéséről. Lorettói letenve Letenve, Mária legtisztább Szívéről. Felajánlás Mária Szívéhez. Letenve szent József tiszteletére. Hat könyörgés szent Józsefhez. Szent Józseffel kötött szeretet-frigy. Mindenszentek letenyéje. Könyörgés a szentek segítségéért. XI. Kelemen Pápa imája.

— **Előfizetési felhívás a „Magyar Katholikus”** című, társadalmi, vezéres tartalmu hetilapra.

E lap vallás-erkölcsi irányva mellett foglalkozni fog a kath. felekezet társadalmi helyzetével, annak legégetőbb kérdéseivel, s kivált két feladatot tűz ki magának, egy-mint: **felbreszteni a katolikusokat a könyvel-mű álmából, launyhaszról, közönyből,** melynél fogva a kath. felekezet mindinkább tért veszít a többi felekezettel szemben; és **lerontani azt a válaszfalat, mely a papságot a világiaktól elkülöníti** és pedig a kath. társadalom nagy erkölcsi és anyagi hátrányára. Bátor vagyok a „Magyar Katholikus”-ra kiválóan a világiak becses figyelmét felhívni, mint kiknek — tehát nem csupán — a papoknak — lapmatszántam s kiknek igényeit minden tekintetben kielégíteni fogok igyekezni.

A „Magyar Katholikus” első száma már f. é. október hó első hetében jelenik meg. Előfizetési ár egész évre: 6 frt. Káplán és néptanító uraknak 4 frt. Kérjük az előfizetési pénzeket s a lapot illető mindennemű levelezéseket szerkesztő és kiadóhivatalunkhoz intézni: Kispest (per Kőbánya) Kispest, 1885. szept. 3.

Ribényi Antal.

— Megjelent, a) „**Új Magyar Sion**.” Egyház-irodalmi folyóirat. XV. évf. augusztusi (175) füzet. Szerkeszti Zádori János. Tartalom: Az andasi Mária kápolnára vonatkozó hagyományok érvénye Horror causae finalis — Uti emlékek Olaszországból. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Ara egész évre 6 frt osztr. magy. ért. Megrendelhető Buzárovits Gusztáv-nál Esztergomban.

b) „**Tájékoztató és egyházművészeti lap**.” Szerkesztik és kiadják Füssy Tamás, dr. Czobor Béla. 1884. évfolyam, VIII. szám. Tartalom: I. Tájékoztató. 1. Politika Sacra. 2. Ipolyi Arnold az operaház festményeiről és Ampelos. 3. Egyházpolitikai áttekintés. — II. Egyházművészeti lap. a) Az országos ötvösműkiállításról számos ábrával. b) Frangepán Ferenc kalocsai érsek és egri püspök leltára. — c) Rövid közlemények. — d) Lelkészkedő papság köréből. — e) Irodalom. — f) Vegyesek. — g) Ábrák. — h) Jelentések és könyvismertetések.

c) „**Jézus Szentséges Szívének Hírnöke**.” Szerkeszti Tóth Miké, Jézus társaságának tagja. Tartalom: Hangok Jézus sztsgs Szívéhez. — A szts. sziv édes hatásossága. Isten megsegít, csak te is segíts magadon. — Jézus sztsgs szívének virágos kertje. — A biztos utmutatók az örök boldogságra. — Jézus Szívének áldásai. — Egy szó szivedhez. — Az életből (VIII.) — A szenvedés apostolsága. — A folyóirat egész évi ára 1 frt 60 krcár

Minden küldemény a szerkesztő nevére címzendő (Kalooca, kollegium).

d) **„Isten igéje szent beszédekben.”** Szerkeszti Jagicza Lajos, ravazdi lelkész. IX. évf. 9-ik füzet. Tartalom: 1. Kisasszonynapra. Mária a mi örömről. — 2. Mária nevenapjára. Mária nagy hatalmáról. — 3. Pünk. után XVI. vas. Milyenek voltak a farizeusok Krisztus urunk idejében s milyenek most? — Pünkösöd után XVII. vas. Ezen állítás: „Mindégy akármit hisz az ember, csak becsületes legyen” vallás- és észellenes. — 5. Templomszentelésre. A katholikusk templomok szent helyek. — 6. Pünk. ut. XVIII. vas. A rózsafüzér jelentősége és jellege. — Ára egész évre (12 füzet) 2 frt. Megrendelhető Buzárovcsnál Esztergomban.

e) **„A kath. hitterjesztés lapjai.”** Képes folyóirat. Kiadja és szerkeszti Nogely István Nagyváradon. III. évf. 5-ik füzet. Tartalom: Az istianok sorsa az Egyesült-Államokban. — Zanzibárból Afrika beltengereibe. — Mi hír a kath. világban? — A jelen füzetet tíz igen szép kivitelű kép díszíti. — Előzetési díj egy évre (7 füzet a 3. iv) 3 frt.

f) **„Irodalmi szemle.”** Kiadja és szerkeszti Luga László Egerben. IX. évf. 9. szám. Tartalom: Egyházi tár. — Szemle: Répássy J. fordításai. Lasserre, Lourdes csoda eseményei. — Irodalmi vegyesek. — Ára egy évre 1 forint.

— **Katholikusk** oktató és imádságos könyv egészségesek és betegek használatára. Németből fordította Bányik Ignác Jezus Társaság tagja, főgymnásiumi tanár. Kaloocsán. Malatin Antal könyvnyomdájából. 1884. Ára 80 kr. — Ezen imakönyvet az imák szép választéka jellemzi; az emberi színek mindennapi és éppen ezért legégetőbb szükségét elegíti ki. A benne felsorolt imákat nem magas stílus, hanem valódi áhitat lengi át. Mint zíme is mondja oktat: amit még nem hallott az ember, vagy hallott de elfelejtett e könyvecskeben könnyen megtalálja. Beosztásában a pietas főnem tapintata mutatkozik. Elején a hitélet főtevézőit sorolja fel: poenitentia, áldozás, mise, Isten igéjének hallgatása, bucsu, elmélkedés. Az Úr ünnepeiről beszél, azután a hyperdulia magasztos tárgyáról Máriáról, végre a szentekről. Tekintettel van a különböző emberi állapotokra is — és a fohászok köze fölveszi a minden rangu s nemü embertársainkért is mondandó imákat. A tartalom második részének gyakorlati oldala félreismerhetlen, az emberi életlegnehezebb pontját veszi figyelembe: a halált. „momentum a quo pendet aeternitas.” Emeli becsét a csinos kiállítás, a szemre kellemesen ható nyomtatás; mérsékelt ár. A rendkívüli gond- dal összeállított imakönyvet kath. egyház hívőinek melegen ajánljuk.

A napi események köréből.

— **Az új iskolaév** kezdetével a helybeli theologiai lyceumi és gymnásiumi tanári kar igazgatójuk vezérlete alatt Püspök Úr ó nagyméltóságánál tisztelegtek, hol a

szívélyes szavakban kifejezett üdvözlőtekre Ó Excellentiája kegyesen válaszolt.

— **Pályázat.** Az esztelneki segédkantori állomás, melyvel a harangozó és sekrestyési kötelesség is van összekötve, üresedésbe jövén, arra ezennel pályázat hirdettek; évi jövedelme: 1) 25 kalangya őszi és 25 kalangya tavaszi gabona, 2) Osparából 20 frt. 3) Stalából 50 frt. 4) 28 szekér v. szán fa. 5) tūrhető szállás. Pályázni akarók folyamodványukat kellő bizonyítványokkal felszerelve október 15-ig alattírthoz terjesszék be. Esztelnek, 1884. szeptember 9-én. Bálint Ignác, plébános.

Szerkesztői üzenetek.

— **P. S.** „Modern gyermek-imák.” Tréfának megyárja inkább próza, mint vers. Mást kérünk.

— **F. J. Lövete.** „A tanítói kötelesség teljesítéséről.” Sok érzést tud soraihoz fektetni; azonban tárgyát nem meríti ki; még felületen is gyorsan fut át.

— **M. I. Helytt.** „Istennék tudása mindent ároel etc.” Az iskola megtűri az érvek egymásutánját, de hírlap ezek között hasonlatokat kíván, melyekben mint szellemi tükrökben az ész gondolatait nézi. — Ne felejtse, hogy érdekesség az előadás zománca.

— **K. J. Helytt.** „Hit remény szeretet.” Ön többre képes, ne csodálkozzék, ha ezt nem fogadjuk el. — „Oszszel.” Sok jó van benne; majd annak idejében. — „Gondolatban.” Talpraesett, köszönjük.

— **H. K. Porumbák.** „Ki boldogabb.” A gondolat szépségét a rímek genirozzák. — „Hattyúdalom.” Ha mindjárt nem is közöljük, engedje reménylenünk, hogy a költőnek nem lesz hattyúdala. — „Bérmálandók fohászai” — nem hallgattatik meg. — „Tulipán és ibolya” — kellő időben nyilni fognak.

— **U. Alvincz.** „Végbucsa Dal.” Valóságos attentionum a poesis ellen.

— **I. Gy. Miskolcz.** „Az én levelecském.” A gyermek újságoknak melegen ajánljuk.

— **N. p. Helytt.** „Szülőföldemen.” A mindennapi embernek igen; de a költőnek nem szabad közönségesnek lennie.

Christóf Ferencz-féle

szobapadozat-fény-

máz lak

szagtalan és gyorsan szárad

Praktikus sajátágánál fogva és egyszerű kezelésmódja miatt igen alkalmas a szobapadozatok befestésére és lakirozására. Mindenki maga kezelheti.

Próbák és használati utasítást nyerni **Christoph Ferencz raktáraiban Berlinben és Prágában.**

Vidéki raktára: Gyulafehérvárt, Nagyszebenben és Kolozsváron Id. Misselbacher J. B.-nél. 4-6

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNIBÉLA. Dr. SANDORFFY NANDOR. STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtaján Gyulafehérvárt.